Ka Makaainana.

BUKE VI---Ano Hou | Honolulu, Oahu, Novemaba 2, 1896. | HELU 18

"EO NO IA MAUI!"

Lilo Ole ka Oi ia Lakou a Ike Nui ana i na Hoku Lewa.

Ma ka Malulani o ke ahiahi Poalima, Okatoba 23, i hoea mai ai na laeula kinipopo o Wailuku, no ka hookuku paani panai me na kaeaea o Honolulu nei, ka Hui Kinipopo Hoku. I ka pae nui ana mai i kai o ka uwapo, ua apo a hookipa pumehana ia aku lakou e na hoa hoopapa o nei.

Auwina la Poaono ae, hora 3:30, i ulele ae ai na hui a elua ma ke kahua mau ma Kulaokahua. Ua lehulehu no na poe makaikai i hele aku. Mamuli hoi o ka oluolu o ke Kuhina o ko na Aina E, ua hoounaia ka puali puhiohe ilelle e paani hoolealea ai i na leo mele, oiai na aoao a elua e uuume ana i na ai a Hinakahua no ka lanakila o ke kahua mokomoko.

Na ko Wailuku poe ke komo mua, a i kinohi no, loaa eono ai-puni. I ka hoomau loa ana aku, ua puhili na keiki o ka Hoku a hiki wale no i ka eo ana i na malihini me 21 ai-puni kue ia 5 o kamaaina. Ua manaoia na kamaaina no ke eo, eia ka auanei hoi e aoia mai ana lakou i ke ano o ka paani ana e na malihini. Eia iho ka hoike o na ai-puni ma na komo ana:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Wailuku	6	0	0	0	6	0	2	5	2	—21
Hoku	0	0	0	0	1	0	2	0	2	—5

"O Maui no ka Oi."

I ke komo ewalu a ko Wailuku, ua pai o H. Kaikahi i ka popo a haule mawaho o ka pa ma ka aoao makai, a loaa no hoi iaia he ai-puni holeokoa. Nui ka uwauwaia. Ia komo ana no i puhi ae ai ka buna ia "Maui no ka Oi," a nui loa aku hoi ka uwauwaia. He laau lapaau maikai kela i loaa i na poe o ka hui Hoku, me ka manaoia e ola ae ana ko lakou ma'i poonui a me ka hooio.

Hoohoa no ka Oi Pookela.

Ua manaoia mamuli o kela poino ana o ka hui Hoku i na keiki o ka hui Wailuku, ua lawa la ia ao ana ia lakou i ke ano o ka paani kinipopo ana, eia ka auanei hoi aole. Auwina la Poakahi mai no, ua hoopapa hou ia mau hui no ka oi pookela, a ia hana ana i ike ai ko Wailuku poe i "na hoku" o ka lewa, a moewaa loa ke mele ana —"O Maui no ka Oi." Ua lihi launa ole aku lakou i na Hoku, a ua ano uawaliwali hoi ka mea nou a me ka mea apo, i like ole aku hoi me ka laua paani ana i ka Poaono aku, aka, o kahi nuku nou popo nae hoi o ka Hoku, na paumi ae paha kona ikaika i nei la mamua ae o ka la mua. O ka hapa-pacle nou popo o ka hui Regimana Erabi ka ka i manaoia, aole nae oia i aoia e na malihini. Ua lilo ke eo i na Hoku me 12 ai-puni kue ia 7. Penei iho ka hoike o na ai-puni i loaa ma na komo ana:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Wailuku	1	0	0	2	2	0	0	1	1
Hoku	2	0	0	1	0	5	0	4	*

Ua lehulehu na poe makaikai, i oi iki aku hoi paha i ko ka la mua, a o ke kumu paha i nui loa ole ai, no ka lohe nui loa ole ia. Nui na olelo na kipeia ka apo popo o ka hui Wailuku, no ke ano e ka o kana paani ana, aka, mawaho ae o ia, aohe mea i maopopo loa. Ia po iho, ua hoolimalima ae keia mau hui elua he elua mau kaa bass a ua hele nui iwaho o Waikiki a huli hoi mai ma Kamoiliili e lealea ai me na leo uwauwa a me na mea kani hanakuli.

Eo i ko Maui poe kaeaea ki nipopo i ka Poaono, a eo hoi i ko Honolulu nei poe kaeaea i ka auwina la Poakahi mai, a nolaila, ke paa nei no na Hoku i ka oi pookela o nei makahiki. Ina paha i lilo, maimai loa lakou. Ua nui no na poe i lilo, pela ka lohe ia mai.

Ku Ulia i kahi Poka Pu.

Oiai o Pita O Sulivana e iho mai ana i kai nei i kahi wa mamua ae o ke swakes loa ana o ka Poalima, Okatoba 23, maluna o kekahi o na kaa bass hoonalulu, a ua biki ma Keoneula, Kapalama, mawaho pono ae o Mauna Kamala, ua halawai iho la oia me kekahi ulia ma o ko'a ku ana i ke kahi poka i kiis e kekahi keiki Pake mai. kekahi pu keena hoo-kipa i ano like me he pu-makani la i kekahi manu ai-pilau e kau ana iluna o kekahi lala kumulaau ma ia wahi. E kiki manu ai-laiki ana ka ua wahi keiki la a lele hewa ai ka poka a ku ma ka waiu hema ona, aole nae i komo ku-konukonu loa, o ka hoomananuu ili wale no a paa iloko o ka io. Ua hala kela poka mawaena o elua mau haole oko: ae e noho ana ma ka noho'na mauka a ku aku la oia e huli ana iuka ma ka noho'na makai. Me he la ua nawaliwali no ka lele ana o kela poka, a o ke kumu ia i komo ku-konukonu ole ai iloko, a ua olelola ina i komo, ina paha na make ka mea i ku. Ua iho loa mai ka mea i ku a hele loa i ko na kauka ponei, ia Kauka Maina, a nana i wehe ka poka, a i keia wa ua ola ka eha a ke lawelawe nei oia i kana hana mau. Wahi ka o ka hoike a ua wahi keiki la, ike oia i ka manu a hapai i ka pu me ka paa no ka o ka manamana lima i ke pana o ka pu, a aohe i kau pono ae, kani ana. E huli ana ne hoi kona alo i ke alanui a aohe no hoi i ike i ka holo ae o ke kaa. O kahi keiki Pake hoi, ua laweia ae a ka Halewai a eia no ke paa nei me ka hookolokolo ole ia. Ua lobe mai nae hoi makou he ae no ka ko ka mea i ku ai i kela poka e hoopau wale i ka hoopii ke ae na makua o ua wahi keiki Pake la e uku i na lilo kauka.

Aohe pololei o na olelo a na nupepa e ae ua loaa keia ulia mawaho iho o kahi o Misasa Nawahi e noho nei, no ka mea, ua nee oia mai Mauna Kamala mai a eia ma ka hale ma Ewa ih o Nuolaulani, kahi o ke Komisina Beritania, ma Koiuiu mai, oia e noho nei. A ua pololei ole no hoi na hele ka mea i ku i ka Halemai Moiwahine.

Hoomaemae Alanui ma Kalihi.

Mai ia S Kauluwehi mai o Kalihi-uka i loaa mai ai ka hoike mahope iho: "Ma ka la 19 o Okatoba aku nei, i hele aku ai o Misasa Kainana Puahi, kekahi o na wahine i hoomaopopo i ke ano o ka noho ana o keia uka, e noi i ka oluolu o na Pukiki e kokua ma k hana ana i ke alanui Ua hana lakou no hookahi la a no ka uku ole ia paha, ua pau ka hele nui ana mai. A ua hoomau aku ka ohana o keia wahine e hana e like me kana mau hookele ana me kona nana ole ae i na poho ma kona aoao. Ma kahi paha o hookahi mile, a i ole, mahope mai paha, kahi i pau me ka noeau, a i ka nana aku ua hiki maikai ke kaa ke poabi i kona mau kuila ma keia wahi i hoohanaia e keia wahine puuwai aloha i ka pono o ka lehulehu. Ua ku no hoi keia hana a keia wahine i ke aloha, i kona hapa kino wahine ana i keia hana i hoohana mua ole ia e kekahi kino wahine mamua. O na wahi hemahema aku o keia alanui, ua manao oia ina he mea hiki i ke Aupuni e kokua mai iaia. Ma halo i keia wahine puuwai aloha a piha olaolu ma ka waipahe pu. E ola oia a me kana hana maikai no ka pono o kanaka nei o keia mau la houkele a ka ua e loku nei."

Elua no lala o ka Puali Puhiohe Lahui i huli hoi mai ma ka Ansetsralia o ka Poakahi i hala, o laua o J. Kuamoo a me J. Poobina.

Loaa ka Palapala Huikala.

Auwina la o ka Poalua iho la i laweia aku ai ko ke Alii aimoku palapala huikala piha e **Mekia** G. C. Peta, kakauolelo o ke Keena o ko na Aina E. Ua kakauinoaia e Peresidena Kole ma o ka apono ana o na kauna Kuhina. Ma ko ke Alii aoao mai hoi, ua haawi mai oia i na hoomaikai a me ka mahalo ana. He keu no a ka lohi o ka hoomakaukauia ana o na palapala la, mamuli nae paha hoi ia o ko Kuhina Kupa lilo ma o a maanei i na luaiele ana no kona holo aku i ko na aina e.

Hopuia ka Puali Hoola.

Mahope iho paha o ka hora 8 o ka po Poaono nei, ma alanui Hotele, mauka iho o ka hale inu rama Cosomopolitana, i hopu hou ia ai na wahi wahine haole o ka Puali Hoola no ka walaau a hoopihapiha i ke alanui. O laua ka i lawe mua ia a mahope aku na poe e ae, a he umi ko lakou nui. Aohe i hoopaaia, eka, ua hookuria mai no a ku imua o ka Aha Apana i nei kekahiaka. E like no paha auanei hoi me kela hopuia ana mamua, pau i ka hookuuia.

Elele Haha Hoohuiaina.

Maluna mai o ka mokumahu Peru i nei kakahiaka i hoea mai ai o Keoni Poka (John W. Foster), Kuhina Nui o Peresidena Harisona i pau, ka mea nana kela kuikahi hoohuiaina a na elele elima o ke Aupuni Kuikawa i apono ai a hoonaia ai iloko a imua o ka Aha Senate iloko o Feberuari, 1893. Ua oleloia he hunkai mai nei keia ana no ka haha ana no ka mea pili i ka hoohuiaina, a e hala ana iaia na pule eha maanei. Pela no ka lohe ia ma Kapalakiko no ka manao o kana hunkai i o kakou nei, a mamuli o ia, na hoouna aku na lala o ka Puali Puhiohe Lahui i kekahi palapala iaia, e uwalo aku ana iaia sole oia e hana i kahi mea e hoohuiia ai o Hawaii nei me ka maopopo ole o ka manao o ka lahui ma kekahi koho baleta ana e like me ia i kauohaia e ke kumukauwaa. Ua kakauinoaia kela palapala e Joe K. Kaaua, Sol A. Hiram, Joseph Aea, Sam'l K. Kamakaia a me John Aiu. Maikai no ka hoi ka pane a ua Kuhina Nui la i pau, oia hoi, e hoao no oia e imi a e hoomaopopoia ka manao o ka lahui, a aole hoi kekahi mea e hanaia me ko ka lahui komo pu ole

Pehea, e kabea halawai makaainana paha hoi kakou?

MOOKUAUHAU ALII.

Na Iwiukamoo o Hawaii Nei Mai Kahiko Mai.

[Mai ka Helu 17.]

KO KE ALIIWAHINE KAKAOLELO HANA KAUNAHI.

1. Keawekekahialiiokamoku k noho ia Lonomaaikanaka w, loaa o Kalaninuiamamao k.

2. Hulu k noho ia Lonomaaikanaka w, loaa o Kauhiokeka w.

3. Keawekekahialiiokamoku k noho ia Kauhiokeka w, loaa o Kekaulikeikawekiuokalani w.

4 Kekaulikeikawekiuokalani w noho ia Kalauinuiamamao k, loaa o Keawemauhili, Moi o Hilo.

5. Kekaulikeikawekiuokalani w noho ia Kepoomahoe k, loaa o Kalanikauleleiaiwi II. w.

6. Kalanikauleleiaiwi II. w noho ia Kalaninuiwahaikamoku k, loaa o Kalaniwohi w

7. Kalaniwohi w noho ia Kaiwi k, loaa o Kaleiepa w.

8. Kalaniwohi w noho ia Haehae k, loaa ke Aliiwahine Kakaolelo Hana Kaunahi.

9. Kalaniwohi w mare ia David Malo, aohe pua.

10. Hana Kaunahi w mare ia Pikaulele k, loaa o Keauponiihou w me Kapaakea k. Ua make pua ole lava.

11. Hana Kaunahi w mare hou ia D. W. Keawe, aohe pua. Ua make keia aliiwahine kakaolelo kaulana i Iulai, 1874, iho nei no.

MA KA AOAO O HAEHAE K.

12. Keawekekahialiiokamoku k noho ia Umiulaakaahunanu w, loaa o Kauhiololi k.

13. Kauhiololi k noho ia Kalaniauki w, loaa o Aieono k.

14. Aieono k noho ia Kauiokalani w, loaa o Haehae k.

15. Haehae k noho ia Kalaniwohi w, loaa o Hana Kaunahi.

16. Hana Kaunahi w mare ia Pikauele k, loaa o Keaupuniihou w me Kapaakea k. Ua make pua ole lava

17. Hana Kaunahi w mare hou ia D. W. Keawe, aohe pua. Ua make keia aliiwahine kakaolelo kaulana i Iulai, 1874, iho nei no.

KO AKAHI.

1. Kalauikupuapaikalaninui Keoua k noho ia Akahinui w, loaa o Kaleiwohi k.

2. Kaleiwohi k noho ia Kailipakalua w, loaa o Pauelua k.

3 Pauelua k noho ia Kaiuai w, loaa o Akahi w.

4 Akahi w noho ia Kepaa k, aohe pua

MA KA AOAO O KALUAI

5 Hinau k noho ia Kupapaiiwi w, loaa o Nuhi k me Kupapauhi k

6. Nuhi k noho ia Kaohelelani w, loaa o G Laanui me Kekaikuihala.

7. G Laanui noho ia Teresa Owana Rives, loaa o Elizabeth Kekaikuihala Kekaaniau me G Kailiopalaki, a pela aku.

8 Kupapauhi k noho ia Ahukinialaa w, loaa o Kaukoli w, Kaluai w me Maluae w.

9 Kaluai w noho ia Pauelua k, loaa o Akahi w.

10. Akahi w noho ia Kepaa, aohe pua.

Aole i pau.

Aihue a Hoopaiia no ka Opiuma.

Poaha, Okatoba 1, i ku ai o Puakela imua o ka Aha Apana a ae i kona hewa no ka malama kue kanawai i ka opiuma. He ai hue kona hewa o ka hopuia ana, i ka huliia ana nae i ka Halewai, ua loaa aku he mau wahi hua opiuma iluna o kona kino. I kona ninauia ana aku i ke ano o kana hoopai i makemake ai, na hoike ae oia e hoopai dala ia, aka, i ka hookauia ana aku he $50 me na koina, ua olelo mai oia no ka nui loa, aka, aohe i maluna aku, oiai, wahi a ka hoike aku a ka Aha, o ia ka hoopai haahaa loa. Ua hoopau wale na kona hoopii no ka aihue. O keia no kela eu i kakau apuka ai i kekahi palapala ma ko Peresidena Kole i noa a lilo mai ai na hua pea mai uka mai o ke awawa o Pauoa.

Wai Momona Malalo o ke Kai.

Malalo o keia poo ma ka Helu 8 o Augate i hala, o nei Buke no, i hoopuka aku ai makou no ke kahi wai momona ilalo a iloko o ka hohonu o ke kai ma Peresia, a ua ui aku hoi makou no na hoike ana mai a kahi poe iwaena o ka lahui oiwi no na wai i ikeia o ia ano ma o kakou nei. O ka hapana i loaa mai no ia ui ana aku, he elua pane. Hookahi na J. B. Kachi, e noho mai la i Kohala, o ke kipa kino ana mai no i o makou nei a hoike mai la no kona mau wai i maopopo, o ia ka Wai Puapuao mawaho aku o Honomakau, ma Kohala, a me Kawa, kokoke i Punaluu, Kau. Aia ka wai hope iloko o ke kai, i ke poina malu.

A o ka lua hoi o na pane, a o ka oi loa aku hoi o ka waiwai ia makou a no ka lehulehu, o ia ka palapala waiwai nui mahope iho nei ia maka maka hapauea mai o makou o na Kohala, a ua lawa no hoi me na hoakaka e maopopo loa ai o na olelo ana no keia a me keia ke kilo iho Peneia na palapala la;

E KA LUNAHOOPONOPONO:

Ua ike iho i kau noi ma ka Helu 8, aoao ekolu, o kau nupepa o ka la 24 o Augate, e pili ana i na wai momona iloko o ka moana. Ua manao au e piha ana oe i na hoike o ia ano mai Hawaii nei a hala i Niihau. (He ole ka nui i loaa mai. L. H.) Aka, aole au e hewa ke hai aku ia oe no na wai momona e pili koke ana i ko'u mau palena.

He nui no na wai momona e waiho mai nei ma ka Mokupuni o Hawaii a puni, hookahi kapuai ka hohonu o ke kai o kekahi, a he eono kapuai kekahi. Mai Kawaihae a Puako, he ekolu wai; ma ke one o Kaunooa, Hapuna a me Piliamoo.. He mau wai momona keia aia i ke kai, a pela no ma na Kona.

Eia nae ma Kohala nei kekahi mau wai luu iloko o ka hohonu o ka moana.

1—O Wai-a-Kane, e pili ana me ka aina o Punepa, aneane eono kapuai kona hohonu iloko o ka moana. Na ke kanaka ahaloa e luu. He wai momona keia aia i ka papaku o ka moana.

2—O Wai Puapuao, aia maluna aku o Haea, he 24 kapuai ka hohonu a oi aku. He wai huihui keia mai ke kuahiwi mai, eia i ka hohonu o ke kai. O na aina kokoke i keia wai, o ia ko lakou wai e inu mau ai. I keia wa, aole kiiia, no ka mea, ua lako i na luawai a ua makauia i ka i'a huhu o ka moana, a kakaikahi no hoi na poe ike i ka luu.

Ma ka makahiki 1843, ua hele au me ka'u aikane a me kona kaikoeke i ka luu wai i keia Wai Puapuao, a he ku no i ka makau ke nana aku. Na ke kaikoeke i luu ko makou wai, na ka mea ahaloa i ka luu, a he kamaaina i ka luu ia wai.

Aole nae e pono i ka huewai wahanui, o komo ke kai; he huewai loloa a nuku o ka waha, i ole ai e komo ke kai. Ina e luu, pani ka waha o ka huewai, a hiki ilalo o ka hohonu, wahe ka lima a pihi, pani hou ka lima, a ea hou ae iluna, pela a pau na huewai i ka pihe. O ka loa o ia huewai, he olo. Ha huewai loloa, i pili mai i ka pali, i pono ae luu ilalo, i ole ai e pau ka ano o hoolauaia iluna. O ia ano mea hai aku ia oe e like me kau noi Ina papau a hohonu, ua like no. Eia ka wai luu i Kohala nei, he ehs auana ka hohonu iloko o ka papaku o ka moana.

He ma-u ia,

S. C. LUMIAU.

Kohala, Sepatemaba 3, 1896.

Ke ui hou aku nei no makou i ka lehulehu ina paha he poe e ae no kekahi i ike no kekahi mau wai ma ka kekahi mau wahi e ae o kakou nei, e hewa ole no ke hoike mai, a e hauoli a hoihoi mau no hoi makou e hoike aku, i loaa ai hoi he mea no na poe e keia au e ike a e maopopo loa ai

Ua loaa aku ke kino make o kekahi Pake e laua aua iloko o kekahi kiowai o uka o Manoa i ke La Pule i hala, la 18 nei. He Pake omaimai oia a ua mauaoia ua hele a pakika a piholo iloko ka wai. Ua hoikeia ae ka lohe i ka Halewai, a o Kapena Kahookano me na makai ka i hoounela, a ua manaoia he makehewa ka malama ana i aha koronero a kauohaii, e kaua.

He aha hoolaulea ka Kuhina a me Misasa Kupa i haawi ae i ko laua poe hoa'loha i ka po Poakolu, Okatoba 21, ma ko laua wahi noho, mamua ae hoi o ko laua holo ana aku nei no na aina e. Ua hala aku laua ma ka Miowera o ka Poaha nei.

Ma ka hihia o Hosino, kela Kepaii o ka Hale Dute i ahewa ia ai no ka hoopae opiuma a hoopaiia ai no elua makahiki hoopaahao ma ka hana oolea a e uku i $500, ua hoole ka Aha Kiekie i ka Poakahi, Okatoba 19, i kana noi e hookolokolo hou ia, a ua hoihoiia oia no Kawa.

Imua o ka Aha Apana i ka Poaha, Okatoba 22, ua pakelo kou aku la no ka olali o na wai maluhi kino, Keoki Hapakela, mai kona hewa kuai waiona laikini ole i hopu hope is iho nei. Eia paha me ua G nei na diabolo a pau o ka moi alakohala kahi i nhaiaholo pu ai. Laki no ke kanaka. Iaia a hemo mai, ua noiia aku no kona mau waiwai i laweia ai e na makai, a o ka lakou hana nui ia o ka hoohikihiki ana ia la.

KUAI EMI LOA!

SING LOY,

(SINI LOY).

Helu 51 me 53, Alanui Moi, ma Ewa aku o ka Huina-a-Kale.

E Kuai Hoopau ia aku ana na Waiwai a pau o keia Halekuai me ka nana a hoomaopopo ole ae i ke Kumulilo

No Elua Pule Wale No

E Hoomaka ana i ka

Poaono, Okatoba 31,

a pau i ka

Poaono, Novemaba 14

Mai no a hoopoina i keia ae la.

O na ano Waiwai like ole no a pau loa ke hoolilois aku ana, i nui loa hoi ke helupapa aku.

☛ Hele mai Hookahi,

☛ Hele mai no a pau loa.

SING LOY.

okt26-3mw

C. E. Williams me Keiki

Ed. A. Williams, Luna Nui.

Helu 611, Alanui Moi, ma Ewa iho o ka Pa. o Aigupita.

He mau mea kuai lako hale o na ano a pau loa.

He mau mea Hana Pahu Kupapau a Hoopoopono Hoolewa.

E hoolakoia no na Kaa Kupapau, na Kaa pio a me na Kaa-ohana.

Ina ae e ninau ia iaua, e loaa no na Puhaku Kia Hoomanao no na He Kupapau.

O ka laku kekahi hana hiki loa ia laua, aia ia malalo o ka lawelawe ponoi ana a Ed A. Williams, F. D., he mea i paiia pono mai ka Kalaka Kula o ka Iakoa Maikai ana iloko o Mei, 1894.

—NA TELEFONA—

Keona, Helu 179—Kauhale a me Kahea Pa, Helu 813.

nov 2-mp.